

«Τι μας έμαθε ο covid-19!»

Αγγελική Τσάπανου

Κλινικός Νευροψυχολόγος

Εταιρεία Alzheimer Αθηνών
Cognitive Neuroscience Division, Columbia University

- Ο COVID-19 έχει προκαλέσει σημαντική αύξηση του ψυχολογικού και του φυσικού φορτίου των ηλικιωμένων, καθώς επίσης και των οικείων τους
- Συμπεριφορές που σχετίζονται με ανοϊκές διαταραχές, η αυξημένη ηλικία καθώς επίσης και συνυπάρχοντα νοσήματα που συχνά συνοδεύουν τις άνοιες, μπορεί να αυξήσουν τον κίνδυνο για νόσο από COVID-19
- Εκτός από την αύξηση της θνησιμότητας εξαιτίας της πανδημίας, υπάρχει επίσης σημαντική αύξηση στο φυσικό και ψυχολογικό φορτίο τόσο των ατόμων με άνοια όσο και των φροντιστών τους, με αποτέλεσμα, να ελοχεύει ο κίνδυνος ολόκληρο το σύστημα να καταρρεύσει εάν εξαντληθούν και οι τελευταίες δυνάμεις των φροντιστών

- **1^η μελέτη: Να ελέγξουμε την επίδραση (αλλαγές στο φυσικό και ψυχολογικό βάρος) ατόμων που πάσχουν από ήπια νοητική διαταραχή/άνοια, καθώς επίσης και των φροντιστών τους, εξαιτίας της πανδημίας COVID-19**

Received: 19 August 2020 | Accepted: 1 November 2020
DOI: 10.1002/gps.5457

RESEARCH ARTICLE

Journal of
Geriatric Psychiatry
WILEY

The impact of COVID-19 pandemic on people with mild cognitive impairment/dementia and on their caregivers

Angeliki Tsapanou^{1,2,6} | John D. Papatriantafyllou³ | Konstantina Yiannopoulou⁴ |
Dimitra Sali⁵ | Fedra Kalligerou^{2,6} | Eva Ntanas^{2,6} | Panagiota Zoi⁶ |
Eleni Margioti^{6,7} | Vasiliki Kamtsadeli³ | Maria Hatzopoulou³ | Maria Koustimpi³ |
Athina Zagka³ | Sokratis G. Papageorgiou² | Paraskeui Sakka⁶

¹Cognitive Neuroscience Division, Department of Neurology, Columbia University, New York, New York, USA
^{2,1*} Department of Neurology, Eginition Hospital, National and Kapodistrian University of Athens, Athens, Greece
³Third Age Day-Care Center, IASIS, Glyfada, Greece
⁴Memory Clinic, Henry Dunant Hospital Center, Athens, Greece
⁵Euroclinic Athens, Athens, Greece
⁶Athens Alzheimer Association, Athens, Greece
⁷Laboratory of Cognitive Neuroscience, School of Psychology, Aristotle University of Thessaloniki, Thessaloniki, Greece

Correspondence:
Angeliki Tsapanou, Cognitive Neuroscience Division, Columbia University Medical Center, PH18-307, New York, NY 10032, USA.
Email: at2859@cumc.columbia.edu

Abstract

Background: The novel coronavirus disease (COVID-19) was first detected in Mainland China in December 2019, and soon it spread throughout the world, with multiple physical and psychological consequences across the affected populations. **Aims:** The aim of the current study was to analyze the impact of COVID-19 pandemic on older adults with mild cognitive impairment (MCI)/dementia and their caregivers as well. **Materials and Methods:** Two hundred and four caregivers took part in the study, completing a self-reported questionnaire about the person with MCI/dementia and their own, since the lockdown period which started in February and ended in May of 2020 in Greece. **Results:** Results indicated a significant overall decline of the people with MCI/dementia. Further, the domains in which people with MCI/dementia were mostly affected were: communication, mood, movement and compliance with the new measures. Caregivers also reported a great increase in their psychological and physical burden during this period, where the available support sources were limited. **Discussion:** The pandemic threatens to disrupt the basic routines that promote mental and physical health of both people with MCI/dementia and their caregivers. **Conclusion:** Further measures to protect and provide support to people who suffer and their families are needed.

KEYWORDS
caregivers, COVID-19, dementia, elderly

Κέντρα ημέρας εταιρείας Alzheimer Αθηνών
Κέντρο ημέρας IASIS
Ιδιωτικά ιατρεία

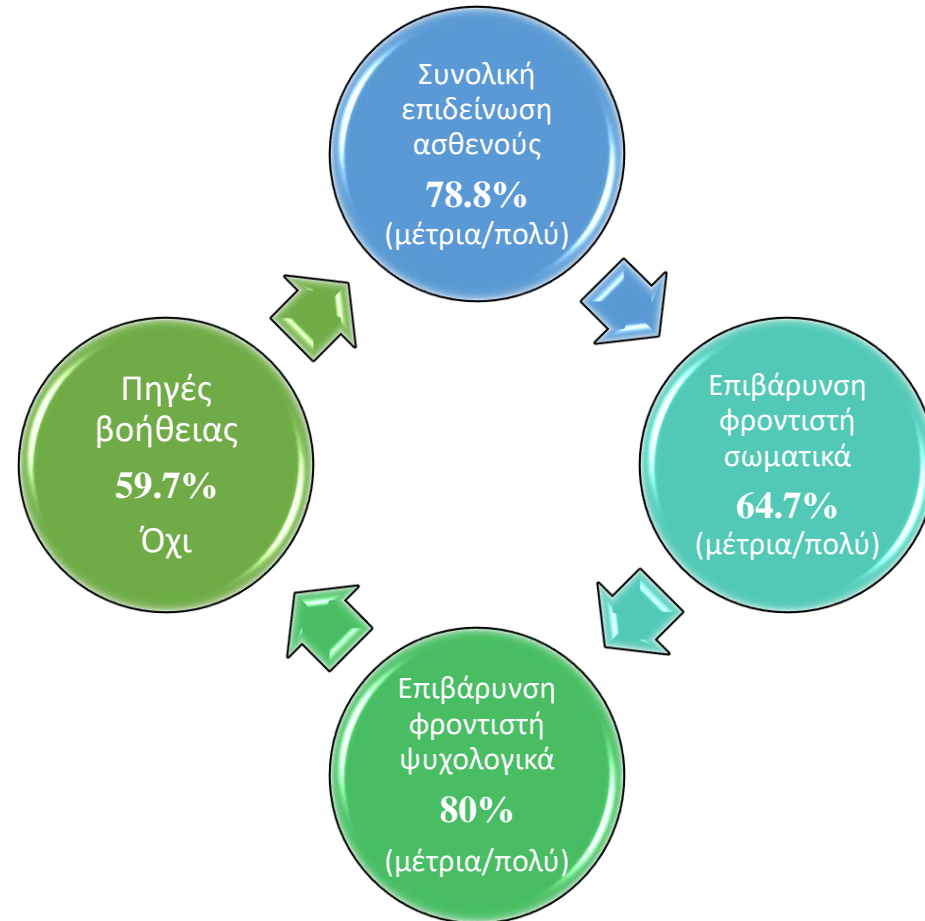
Συμπλήρωση από φροντιστές σχετικά με:

- Το άτομο που φροντίζουν
- Τους ίδιους

Please, choose one of the following for the period since February 2020 until this day.

Possible answers: Not at all, Some, A lot

1. Do you believe that the overall status of the person with MCI/dementia has been declined?
2. Change in specific domains:
 - Physical health
 - Movement
 - Mood
 - Appetite
 - Communication
3. The person with MCI/dementia expresses his anxieties regarding COVID-19 and the current situation?
4. Mood changes
 - Apathy
 - Unnecessary walking
 - Psychomotor anxiety
 - Delirium
5. Is the person with MCI/dementia afraid of going out?
6. Compliance with the new hygienic/ protective measures?
7. As a caregiver, do you feel an increased physical burden?
8. As a caregiver, do you feel an increased psychological burden?
9. Did you have any supporting sources during the pandemic period (if yes, please indicate)?

Συμπεράσματα 1

Η πανδημία επηρέασε σημαντικά τους Έλληνες ηλικιωμένους, πάσχοντες με ήπια νοητική διαταραχή/άνοια και τους φροντιστές τους

Εκτός από την γενική επίδραση, οι τομείς που επηρεάστηκαν περισσότερο ιδιαίτερα κατά την περίοδο του lockdown ήταν: η διάθεση, η απάθεια, η επικοινωνία και η συμμόρφωση στα νέα μέτρα

Δεν φαίνεται να άλλαξαν σημαντικά η φυσική κατάσταση, η άσκοπη κινητικότητα, και το παραλήρημα

Σημαντική ήταν επίσης η αύξηση τόσο του φυσικού όσο και του ψυχολογικού βάρους των φροντιστών

➤ 2^η μελέτη: Η επίδραση του lockdown σε άτομα με άνοια και τους φροντιστές τους

Journal of Alzheimer's Disease 83 (2021) 907–913
DOI 10.3233/JAD-210702
IOS Press

907

The Effect of Prolonged Lockdown Due to COVID-19 on Greek Demented Patients of Different Stages and on Their Caregivers

Angeliki Tsapanou^{a,b,*}, Panagiota Zoi^a, Faidra Kalligerou^a, Patra Blekou^a and Paraskevi Sakka^a

^aAthens Alzheimer's Association, Athens, Greece

^bCognitive Neuroscience Division, Columbia University, New York, NY, USA

Accepted 3 July 2021

Pre-press 20 July 2021

Abstract.

Background: The impact of the new coronavirus disease (COVID-19) is deteriorating as time passes and the virus keeps spreading, with people with dementia and their caregivers being affected significantly.

Objective: The aim of this study was to examine the effect of prolonged isolation because of the COVID-19 pandemic on people with dementia and their caregivers.

Methods: Caregivers answered online questions regarding their own physical and psychological burden, and of the person they take care of. Participants were mostly members of online seminars of the Athens Alzheimer's Association. Questions referred to their own burden, the overall decline of the persons they take care of, and changes in specific domains as well. Further, participants were asked about any changes between the two major lockdown periods. Analysis was performed including the total sample and then, by three different stages of dementia.

Results: A total of 339 caregivers took part in the study. Results indicated significant decline, both in an overall aspect of the people with dementia, and in specific domains (mostly communication and mood). Regarding the caregivers, they reported having significantly increased physical and psychological burden, and also, noticing an overall change between the two lockdown periods in their own burden. Analysis by dementia-stage group indicated that significant decline occurred both in the middle-stage and the late-stage group.

Conclusion: An urgency for further support of both the people with neurodegenerative disorders and their caregivers is needed. Collaboration among care workers, online programs, governmental support, and day-care centers should be planned to ensure continuity of care for those in need during the pandemic.

Keywords: Caregivers, COVID-19, dementia

Ημερομηνία:

Όνομ/νο ασθενούς:

Ημ/νία γέννησης:

Όνομ/νο φροντιστή:

Ημ/νία γέννησης:

Διεύθυνση:

Τηλέφωνο:

e-mail:

Ετη εκπαίδευσης:

Χρόνος διάγνωσης:

Στάδιο άνοιας (προαιρετικά, συμπληρώνεται από τον ιατρό):

Παρακαλώ, κυκλώστε ένα από τα παρακάτω για την περίοδο από τον Νοέμβριο 2020 έως σήμερα.

1. Πιστεύετε ότι η κατάσταση του ασθενούς συνολικά έχει επιδεινωθεί;

Καθόλου Μέτρια Πολύ

2. Αλλαγή σε συγκεκριμένους τομείς:

Φυσική υγεία Καθόλου Μέτρια Πολύ

Κινητικότητα Καθόλου Μέτρια Πολύ

Διάθεση Καθόλου Μέτρια Πολύ

Όρεξη για φαγητό Καθόλου Μέτρια Πολύ

Επικοινωνία Καθόλου Μέτρια Πολύ

3. Ο ασθενής εκφράζει τις ανησυχίες του σχετικά με τον κορωνοϊό και την καινούρια επικρατούσα κατάσταση;

Καθόλου Μέτρια Πολύ

4. Συμπεριφορικές αλλαγές (άσκοπη κινητικότητα, ψυχοκινητική ανησυχία, παραλήρημα);

Απάθεια Καθόλου Μέτρια Πολύ

Άσκοπη κινητικότητα Καθόλου Μέτρια Πολύ

Ψυχοκινητική ανησυχία Καθόλου Μέτρια Πολύ

Παραλήρημα Καθόλου Μέτρια Πολύ

1. Ο ασθενής φοβάται να βγει από το σπίτι;

Καθόλου Μέτρια Πολύ

2. Συμμόρφωση με τα νέα μέτρα υγιεινής και προστασίας;

Καθόλου Μέτρια Πολύ

3. Ως φροντιστής, νιώθετε περισσότερο επιβαρυνμένος/η σωματικά από την φροντίδα του ασθενούς;

Καθόλου Μέτρια Πολύ

4. Ως φροντιστής, νιώθετε περισσότερο επιβαρυνμένος/η ψυχολογικά από την φροντίδα του ασθενούς;

Καθόλου Μέτρια Πολύ

5. Πηγές βοήθειας κατά την περίοδο της πανδημίας (εάν υπήρξαν);

.....

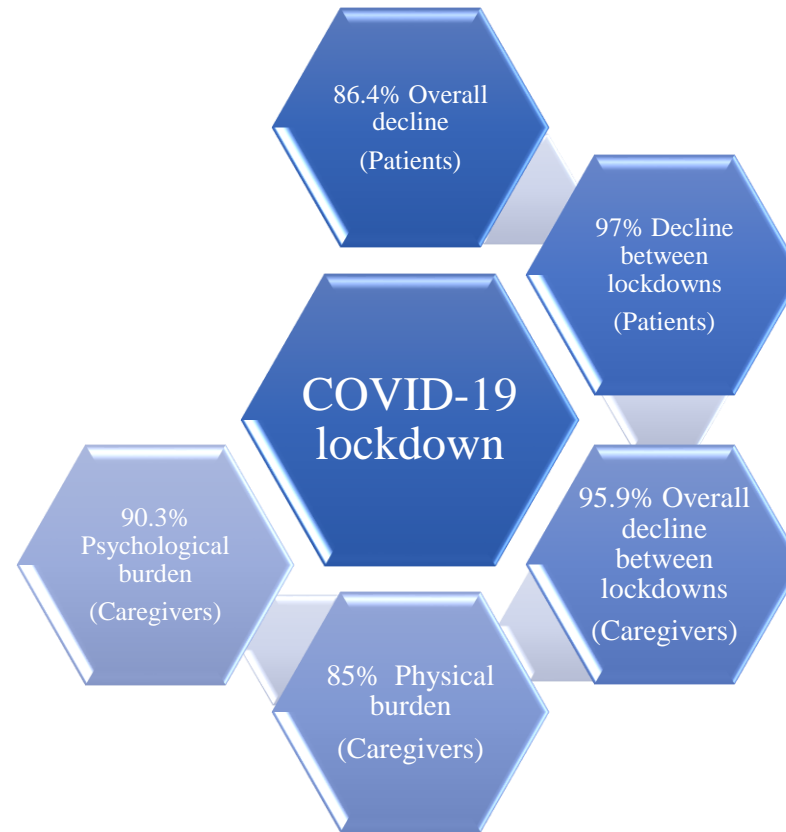
.....

6. Πιστεύετε ότι η συνολική κατάσταση του ασθενούς έχει αλλάξει σχετικά με την προηγούμενη περίοδο καραντίνας;

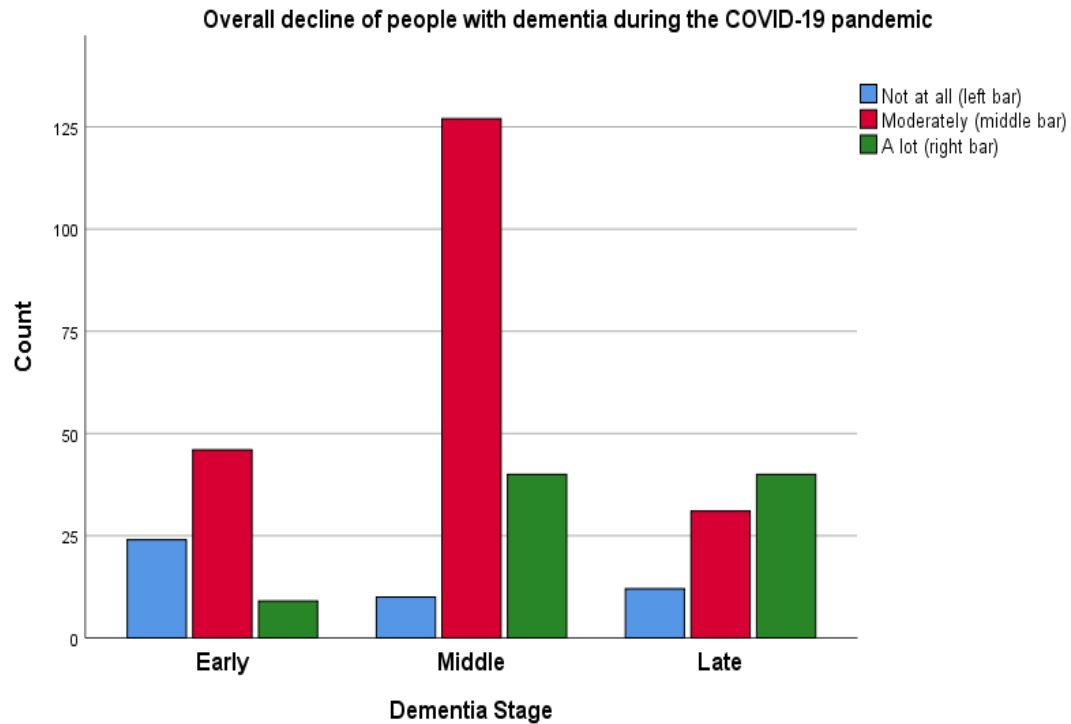
Χειρότερα Το ίδιο Καλύτερα

7. Η δική σας επιβάρυνση (σωματική/ψυχολογική) έχει αλλάξει σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο καραντίνας;

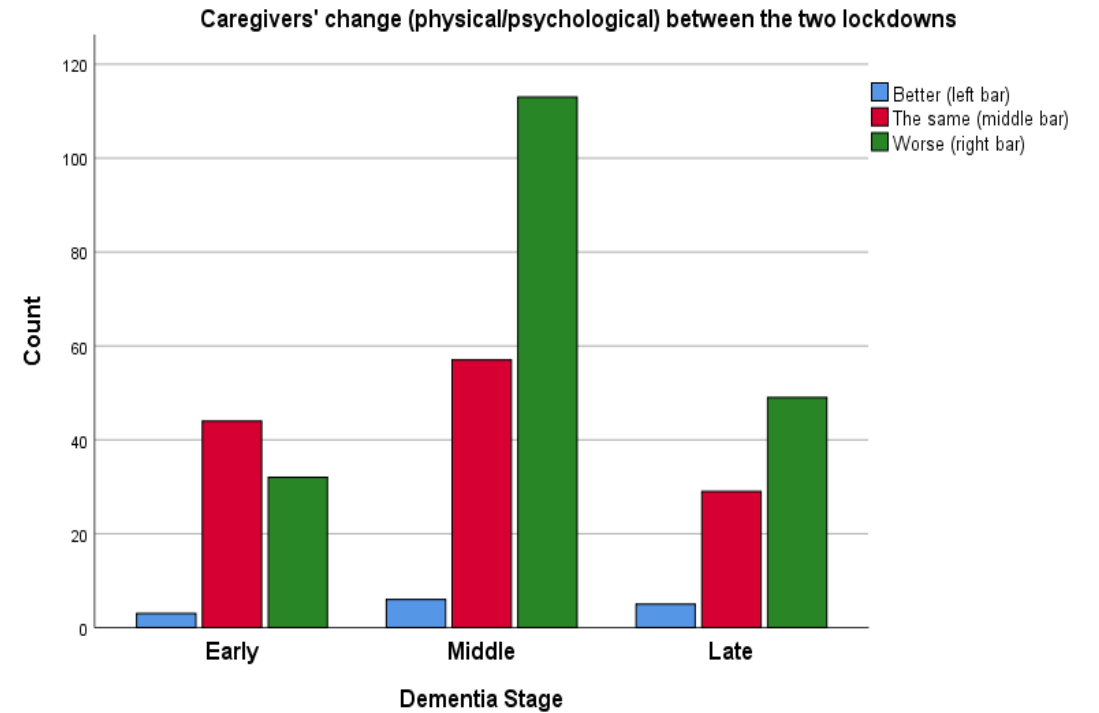
Χειρότερα Το ίδιο Καλύτερα

Main changes (decline) for people with dementia and their caregivers, with “moderate” and “a lot” answers combined

Overall decline of people suffering from dementia during the COVID-19 pandemic, in three different stages of dementia

Caregiver's change (physical/psychological) between the two lockdowns because of the COVID-19 pandemic, by dementia stage of the person they take care of

➤ **3^η μελέτη: Συμπτώματα Long COVID-19 σε άτομα με άνοια (under review)**

Characteristics	N (%)
Diagnosis	
MCI	22 (39.3)
Dementia	34 (60.7)
Age, M (SD)	75.7 (10.5)
Sex, women	47 (83.9)
Education, M (SD)	11.96 (4.6)
Duration of symptoms	
3-4 weeks	43 (76.8)
2 months	6 (10.7)
>2 months	7 (12.5)
Symptoms	
Breathing	23 (41.1)
Fatigue	31 (55.4)
Sore throat	15 (26.8)
Psychological stress/ depression	26 (46.4)
Effect	
None	15 (26.8)
A little bit	12 (21.4)
Quiet enough	22 (39.3)
A lot	7 (12.5)
Total	56

Long COVID-19 in people with MCI/dementia

(Απευθύνεται είτε στο ίδιο το άτομο είτε στον φροντιστή, σχετικά με το άτομο που νοσεί)

ID:

Όνομα:

Φύλο:

Ηλικία:

Εκπαίδευση (χρόνια):

1. Νοσήσε/σατε από COVID-19?

Ναι

Όχι

Εάν ναι, συνεχίστε παρακάτω:

2. Είχε/ατε συμπτώματα που κράτησαν πάνω από δύο εβδομάδες?

Ναι

Όχι

3. Για πόσο καιρό μετά τη νόσηση κράτησαν τα συμπτώματα?

3-4 εβδομάδες

2 μήνες

Περισσότερο από 2 μήνες

4. Τι συμπτώματα είχε/ατε?

Δυσκολία στην αναπνοή

Κούραση

Πόνος στο λαιμό

Ψυχική κόπωση/άγχος/κατάθλιψη

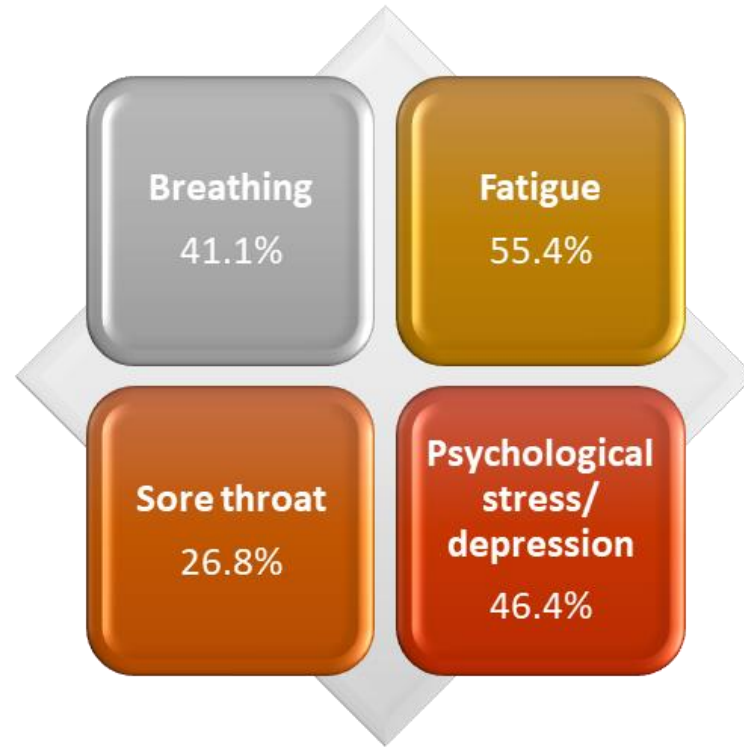
5. Σε ποιο βαθμό τον/την/σας έχουν επηρεάσει τα συμπτώματα στην καθημερινότητά του/της/σας?

Καθόλου

Μέτρια

Λίγο

Πολύ

Συζήτηση

- ❖ Το αντίκτυπο του κορωνοϊού είναι σημαντικό τόσο στα άτομα που πάσχουν από κάποια νευροεκφυλιστική νόσο όσο και στους οικείους τους
- ❖ Το να είσαι φροντιστής προσθέτει επιπλέον άγχος, στρες και ψυχολογικό βάρος στην καθημερινότητα
- ❖ Οι φροντιστές πρέπει να δώσουν έμφαση στην φροντίδα της δικιάς τους φυσικής και ψυχολογικής υγείας, ώστε να μπορέσουν να βοηθήσουν και τους άλλους
- ❖ Χρειάζεται να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στα συμπτώματα και τον αντίκτυπο του Long COVID-19, με σκοπό την βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων με άνοια

Παρασκευή Σακκά
Φαίδρα Καλλίγερου
Εύα Ντανάση
Παναγιώτα Ζώη
Πάτρα Μπλέκου
Ελένη Μαργιώτη
Βασιλική Καμτσαδέλη
Μαρία Χατζοπούλου
Αφροδίτη Ζάγκα
Μαρία Κουστιμπή
Γιάννης Παπατριανταφύλλου
Σωκράτης Παπαγεωργίου
Δήμητρα Σάλη
Κωνσταντίνα Γιαννοπούλου

